

Ese de dōne ori in septimana: Jol-a si Dominec'a;  ra candu va pretinde importantia materieloru, va  si de trei său de patru ori in septimana.

Pretulu de prenumeratiune:
pentru Austria:

pe anu intregu 8 fl. v. a.
" diumetate de anu 4 " " "
" patrariu 2 " " "
pentru Romania si strainetate:
pe anu intregu 12 fl. v. a.
" diumetate de anu 6 " " "

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespondinti ai nostri, si de-adreptulu la Redactiune Ungargasee Nr. 23, unde sunt a se adres  si corespondintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea s u speditur'a; cate vor fi nefrancate, nu se vor primi  ra cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuale si alte comunicatiuni de interesu privată — se raspunde cate 7 cr. de linia; repetitiile se facu cu pretiu scadiutu. Pretiu timbrului cate 30 cr. pent. una data, se antecipa.

Onoratul  publicu cetitoriu!

Mutandu-ne la Pest'a, precum ni-aretaramu intentiunea in nrlu ultimă, cu datulu din Viena, vom continuă aici edareea foi  n tre, sub numele ei de pana acum'a. N'am schimbatu numele, fiindu c  nu ne-am sentitu constrinsi la acést'a,  ra de buna voia nu ne potemu laped  de unu nume, carele, dupa multe dovedi ce avem , a devenitu amatu si stimatu publicului nostru.

Aparerea foi   vom conform  lipsei. Astu-feliu la inceput , — pre catu timpu neci diet'a nu tiene siedintie, neci alte evineminte de importantia nu se petrecu, — va apară cate de d ua ori in septimana. Mai apoi, si de cate ori va cere trebuintia, o vom ed  cate de trei, ma si de patru ori in septimana: pentru că scopulu si interesulu nostru este si remane ca: oo. cetitori ai nostri se póta fi pururea bine informati si luminati despre tóte cestiunile si evinemintele ce ne atingu.

Direptiunea nóstra politica va remané, precum se intielege, totu cea de pan' acum. Intru aperarea ei, ne vor regulă mai de aproape — legile si constitutiunea Ungariei, contra caror'a altfelu, asi  credemu, că nici pana ac  n'am pecatuitu nici o data. Ni vom d  tóta trudu'a a deveni o spressione, catu se póte mai fidela, a clubului deputatiloru nationali.

Pre acei dd. prenumeranti, cari nu vor fi primitu veri unu numeru in timpulu ce debitulu postale ni  r  detrasu, — ii rog mu se binevoi sca a reclamă. Post'a ni-a restituitu cateva esemplarie din numerele ce se oprisera, si deci din aceste esemplarie vom satisface reclamatiuniloru pre catu va ajunge. Dar acele numere de sub anatema, nici acum nule vom póte sped  de a dreptulu, ci numai in pachete sigilate si cu spese mari; din care cauza am dori, ca reclamatiunile se nu se faca fara destula necesitate.

Acestu numeru lu trimitemu si acelor  domni, caror'a abonamentulu li s'a incheiatu cu semestrulu antaiu. Atatu pentru acestia, catu si pentru toti cati dorescu a prenumeră, deschidem  prenumeratiune noua, pe semestrulu alu doile adeca iuliu — decembre, si facemu de scire, c  prenumeratiunile remanu totu cu conditiunile de pana acum, ba in catu pentru Romanii si pentru strainetate, am

mai scadiutu inca pretiulu, precum se vede acést'a din capulu foi.

Pre candu nejustanimu a coresponde din ce in ce mai bine cu misiunea nóstra, ne credemu indreptatiti a speră cumca on. publicu va se ne intimpine cu unu spriginu materialu si intelectualu carele asidere se devina din ce in ce mai eficace.

Parol'a nóstra remane precum fu: *bun'a cuviintia, adeverulu si dreptatea*. De asprimea legiloru nu ne-am temutu si nu ne vom teme nici o data, pre catu timpu vom trai intr'o *ti ra civilisata*, adeca — unde se resp cta buna cuviintia, adeverulu, dreptatea. Noi credemu, c  in acésta ti ra supremii faptori de statu au totu interesulu a respectă buna cuviintia, adeverulu si dreptatea, adeca — a dovedi lumii, că sunt civilisati si 'n statu civilisatu.

Cu acésta credintia si-incepe f i'a nóstra aparerea in Pest'a, intrandu in semestrulu alu doile alu anului cur.

Am intardiatu cevasi cu sc tarea a cestui numeru, pentru că am avutu se *devingemu multe* greutati. Ceremu scus'a onoratului publicu!

Pesta, 4/16 iuliu 1869.

Redactiunea.

Pesta, 17 iuliu 1869.

Diet'a Ungariei si-inchei  siedintiele alaltas ra. Unu raportu despre afacerile ei d'in urma, vom póte publica numai in nr. venitoriu, c ci pentru acum'a ni se imbuldiesce materialulu.

Astu-feliu dara, de asta data si in Cisle si in Transle lipsescu veri ce activitate legelativa. Esceptiune, de la regul'a numita, facu numai delegatiunile. Inse lucrarile delegatiuniloru ajunsera acum, dupa trei ani de dile, a nu mai fi obiectulu de predilectiune, despre carele se se intereseze diaristic'a cu de-a-menuntulu. Asta cercustantia ni rechiama a minte cuvintele de anu ale lui Bismark, rostite dreptu responsu celor'a cari laudau constitutiunea austro-ungurésca. Disee adeca acestu ministru prusescu cumca cu constitutiunile este casă cu fetele: cele mai tinere sunt cele mai placute. Se fie asi , dar apoi intreb mu: de ce institutiunea delegatiuniloru, tinerea că-e numai de trei ani, nu place si nu intereséza mai multu? D mu cu socotéla, e semnu cumca imbetranesce rapede!

In loculu legelatiunei, atentiunea publica se ocupa mai vertosu de dóue evineminte mari, a nume: din c ci desfacerea congresului serbescu, din colo caus'a episcopului rom. cat. Rudiger din Linz. Se vorbimu de amend ue:

Mai la vale, aret mu mersulu ce au luat  desbaterile in congresulu serbiloru. Se respandescu faime feliurite despre agitatiunile opusetiunei in contra capiloru ierarhiei. Ans'a a fostu, precum nu se póte neg , unu absolutismu ierarhicu lungu si fara tactu, ce credinciosii bisericei orientale nu sunt dedati a suportă.

Episcopulu din Linz, tiene la concordatu. Basatu pre acést'a, a tiparitu nisce epist le pastorali prin cari atacă aspru legile cele nouă dintru imperati'a n mtiului. Tipariturele fura secestrate,  ra S. Sa datu in judecata. Concordatulu scóte pre episcopii cat. de sub jurisdictiunea civile, de aceea S. Sa n'a voitu a se infatisi  naintea tribunalului, pana ce-lu dusera — cum se dice: — cu puterea, in fapta inse l'au dusu cu caruti'a frumosielu, de pre carea S. Sa imparti  binecuventare la poporu. Curtea juratiloru l'au dechiaratu de vinovatu, deci fu condamnatu la 14 dile de inchis re. Acum Imperatulu l'a agratiatu, inse episcopulu nu primésca agratiarea, pentru cuventulu c  — precum spune o f ia clericala — S. Sa ne-recunoscendu tribunalulu de competente, nu recunósca neci judecat'a de valida, prin urmare agratiarea n'ar fi la locu si de lipsa.

Urmara nisce agitatiuni, mai vertosu in Brünn, unde se intemplara raniri si uciderei. Caus'a fu faim'a c  unu conducatoriu de a lucratoriloru, inchisu, ar fi fostu spendiuratu. Gurele rele invinuescu pe clericali. Noi credemu că trebue se accept mu constatarile tribunaleloru.

In fine se pomenimu de evinementsulu celu mai mare: Imperatulu Napoleone incepe a se face liberalu. Va largi dreptulu camerei in privinti'a interelatiuniloru, va se-i conc da a vot  bugetulu de dupa singuratecele capete ale lui scl. Spre scopulu acést'a, chiama la ministeriu ómeni nuoi. Pana acum n'a succesu anca compunerea ministeriului nuou. Acestu progresu in libertate, Franci'a lu detoresce opusetiunei, carea reesi cu unu numeru frumosu de deputati din alegerile ultime. Desi in minoritate mare, opusetiunea inspiră respectu prin caracterulu barbatiloru ei. Aci e caus'a pentru carea Napo-

leone afl  cu cale a se face liberalu anca de timpuriu, ca se nu ajunga la dicall'a arm nului: „D -mi, Dómnne, mintea romanului  ea de pre urma!”

Statutul  organicu, santiunatu.

Fóia oficială a ministeriului ungurescu, „B. Pesti K zl ny,” publica in nr. seu din 11 iuliu pr  nalt'a Resolutiune, prin carea MSA Imperatulu, Regele si Mareducele „aprobă si intaresce” *Statutul  organicu alu bisericei romane dreptu marit rie din Transilvania si Ungaria*, acelu statutu, pre care-lu desbat  si vot  Congresulu din Sibiu de anu t mna, si a caruia aprobare si intarire si *punere in lucrare* se acceptă cu atat'a doru si sete.

Pentru acésta „aprobare si intarire” — fia laudatu si binecuventatu numele Domnitoriului si a celor'a ce i-au propusu si recomandată „aprobarea si intarirea.” Romanulu n'a fostu, nu este si nu va fi nemultiamitoriu.

Dar acésta pr -nalt'a „aprobare si intarire” nu este pura si simpla, ci ea este petrecuta de unele modificatiuni, parte integrit rie, parte schimb torie. Aceste modificatiuni ni impună detorinti'a d'a ne ocupă de ele cu seriositate, d'a le examin  si judecă dupa dreptulu si interesulu nostru.

Numit'a f ia oficială incep  totu o data a publica si insusi testulu Statutului organicu, integritu si respective schimbatu. Firesce c -lu publica in limb'a magiara, in care nu este elu desbatutu si votatu, ci numai tradusu prin careva functionariu alu ministeriului. Ce tristu, ce deprimatoriu lucru, a se subterne santiunei, a se aprobă si intari si publica o lege — in propri'a-ti patria, in alta limba, de catu a poporului pre care-lu privesce, in alt'a, de catu in care s'a desbatutu si votatu ea prin legalii reprezentanti ai poporului! O anomalia cumplita acést'a intr'o ti ra constitutiunale, si totusi ea este lege si ca atare — obleg toria in susu si in diosu. Dar o cumplita consecintia a acestei cumplite anomalii este, că — mai avem  se ne ocup mu inca si de examinarea traductiunei!! S'o vedemu numai tóta publicata.

„Albin'a” a anunziatu, nainte cu multe septemani, aprobarea si intarirea statutului nostru organicu; ea a amintitu si de modificatiuni, si in catu a anunziatu, că ele vor fi *puce*, a fostu bine informa-

Foisi ra.

Cuventarea lui Emilia Castelar,

rostita in siedinti'a de la 20 maiu a. c. tienuta de curtile legelative ale Spaniei.*)

Domniloru! Pasiescu pe unu terenu de totulu splotatu; discusiunea acést'a din tóte punctele de vedere s'a menatu pana la uesten la, si des  neci capacitatea mea generala neci cea speciala oratorica nu me póte incuragi  a cont  pe ascultare placuta din partea Camerei, totusi me veti onor  cu atentiunea DV stra din caus'a sincerit tei parerii mele, a importantiei motivelor mele si a interesului ce nutrimu cu totii pentru patria, libertate si pentru mantuirea revolutiunei din septembrie.

*) Nu ni-a fostu de politica, si de aceea n'am reprodustu acésta cuventare de locu atunci. Astadi o punemu in foisi ra, pentru valórea ei iterara. Castelar, capulu republicaniloru din Spani'a, este oratorulu celu mai mare din tiér'a sa, caruia d ra si la vecini anevoia se va gasi parechia. Ac sta cuventare, ce densulu a rostită pentru republica, va trece la posteritate dreptu capdoopera din retorica. Demostene si Cicerone vor rebui se se bucure de acestu invetiadelu alu lor .

Monarchi'a este pentru mine: nedreptatea sociala, si pentru patri'a mea: reactiunea politica; republic'a e pentru mine: dreptatea sociala, si pentru patri'a mea: libertatea politica. Ide'a republicană ve petrunde pe toti, totusi la DV stre ea s mena acelor  radie incaldi torie ale sórelui, ce cadu pe genele orbului, gene triste si inchise pentru totdeun'a; si des  neci candu veri o ideia nu s'a luminatu mai bine si nu s'a manifestatu mai puternicu, totusi republic'a aici se apropia de cadere.

Istori'a omenimei este o lupta necontenita intre idei si interese; pentru momentu invingu totdeun'a ceste din urma, inse pentru timpu indelungatu invingu pururea ideile, si caus'a ce va cad  aici, e caus'a ratiunei si a spiritului omenescu. Voturile DV stre, sunt contrarie spiritului din seculu nostru, inse ele vor recad  a supra V stra ca sagetile aruncate in contra ceriului, si curundu s u mai tardiu triumfulu deservasitu alu republicei este securu; pentru aceea incepu asta desbateri solena cu atata incredere; sci  că nu veti desface otarirea vóstra, inse ast'a nu me descurag za.

Domniloru! Sunt cateva dile de candu afirmatiunea stimatului meu amicu Orense c  „si republic'a si-are profetii sei”, a provocatu surisulu Vostu necredinciosu, si totusi aceste indoieli dovedescu numai aceea, că nu cun sca ceti societatea in care traim. Precum timpulu are trei ep ce si cugetulu trei forme, totu asi  si societatea are trei partite: un'a a preotiloru, adeca partit'a suveniriloru; un'a a barbatiloru de statu, adeca partit'a conservatiuniloru; si un'a a profetiloru si martiriloru, adeca partit'a republicană.

Precum am dreptulu a me numi democratu, asi  la tóta intemplarea tragu la indoiéla c  sunteți si DV stra, si Vi spunu, Domniloru, c  scól'a democratica a adusu viitoriului mari sacrificie; dreptu resplata viitoriulu i-a incredintiatu secretulu seu, i-a descoperitu ale sale cugete sublime. Reactiunarii cunosceau convingerile trecutului; Voi, Domniloru conservativi, Voi cun scați interesele presintelui, inse noi democratii, noi cunóscemu acele tiepisiuri necalcate, pe cari se descarca vif rale ce curatia atmosuer'a si facu ca pamentulu se produca r dele sale. Sc l'a democratica a prevestitu invierea Italiei, si Itali'a a inviatu;

ea a prevestitu c  in batali'a americana va invinge republic'a si vor cad  lantiurile sclaviei, si trei mil ne de ómeni ce erau sclavi, astadi dau presemnu invederatu despre viitoriu: ea a prevestitu c  in conflictulu nemtiescu va cedă Austri'a, si Prusi'a va fi invingatoria, si invecitul  sc ptu de feru alu Austriei se franse la Sadova; ea a prevestitu c  baionetele francesci nu vor restorn  evinementsulu celu mare alu seculu, nedependinti'a Americi, si Francii paresira Messiculu umiliti si cu capetele sangerandu. Domniloru! Pre candu dinasti'a Isabellei II.  r  pe culmea puterii sale, atunci 22 de luminati prevestira de pe scaunele acestea c  dinasti'a va cad , si 15 ani mai tardiu cad ; si acum Vi prevestesce o c ta de oratori teneri, cas  cari d ra nu s'au mai aflatu in alta camera, c : „Republic'a se apropia de victoria, si republic'a va invinge.”

Domniloru! Unulu dintre cei mai renumiti barbati a celei mai positive tieri, I. Bright care e acum ministru reginei Victoria, a disu alta data c  „tóte rasele si-au sanctuariile lor ; precum au Jidanii Ierusalimulu si Arabii Mec'a, asi  au Sassii Occidentulu, Americ'a de media-nópte, si regimulu ameri-

ta, nu inse totu asemenea, in catu a afirmatu, ca ele nu vor fi esentiali.

„Albin'a" publica astadi in colonele sale altissim'a Resolutiune aprobatoria si intaritoria, si cu modificatiunile cuprinse in *siepte* puncte. Se aruncamu pentru asta data numai o privire fugitiva preste aceste modificatiuni, rezervandu-ne dreptulu, d'a ni spune sentintia definitiva, din firu in peru respicata si motivata — la alta ocaziune, anume dupa ce vom fi auditu si parerea altoru barbati de competintia.

Premitemu, ca — dora ni venia multu mai bine la socotela, daca santiunea statutului nostru organicu se facea pre langa recomandarea numai a modificatiunilor, pre cari d. ministru de culte si instructiune publica a aflatu de bine a ni le prescrie. Atunci noi, adunati in congresu, ne consultamu si — seu primiamu, seu remustramu cu destule motive. Astadi, ori-ce motive am ave, vorb'a pote se fia numai de modificarea legii santiunate, unu lucru forte anevoia.

Modificatiunile indegetate sub A, D, si F, adeca respicarea espressa a dreptului Coronei de suprema inspectiune, si ca — *imprumutat'a contielegere in privint'a unui sinodu comunu alu ambeloru ierarhii ortodosse, are se se facea intre ambele congrese nationale*, — mai departe ca, — *nou alesulu eppu seu metropolitu are se depuna juramentu de credintia domnitorului*; in fine ca *despre convocarea congresului si celui ordenariu si celui electoralu are se se facea aretare Monarcului din capulu locului*. — ca atingatorie de lucruri ce parte se 'ntielegu de sine, parte sunt cuprinse aiurea in lege, de buna sema, precum nu le-a aflatu nimenia de lipsa, nici nu le va lua nimenea in nume de reu.

Modificatiunea cuprinsa sub B, ca adeca *membrii sinodului parochiale si alegatorii la sinodulu presbiterale si eparchiale se fia maioreni*, va se dica trecuti de 24 de ani, ar eta o perdere din vedere, ca se nu dicemu o necunoscere seu desconsideratiune a referintieloru, intereseloru si concepteloru bisericesci. La noi pote unu clericu se castige „veniam aetatis" si se devina preotu si parocu pan' a nu fi implinitu 24 de ani; acum atare preotu ar fi dupa lege *presedintele sinodului parochiale*, pre candu totu dupa acesta lege unu crestinu de sine statatoriu, cu casa si cu familia si totu in aceea-si vresta, si macar de veri-ce cultura, se nu pota fi nici membru comunu alu aceluia-si sinodu! Dar cu tote — noi nici acesta modificatiune n'o consideramu de esentiale si daunosa; dicemu numai, ca omu cu buna cunoscintia a lucrurilor — n'ar fi propusu Maiestatei o astfelu de dispusetiune.

Articululu XXXVIII din 1868 este legea scolaria cea faimos'a a dlui b. Eötvös. Aceea, in manier'a, propria dlui Ministru, ni-a decretatu lipsirea succe-

siva, dar nu de a dreptulu, de scolele confesionali, si — succesiv'a magiarisare a lor, seu celu pucinu *adaparea cu spiritu magiaru*. Candu am desbatutu si votatu statutulu organicu, acea lege nu cust'a inca, ci numai se pregatia; deci noi dispusetiunile ce le-am primitu in privint'a scoleloru nostre — se 'ntielege ca nu le-am primitu dupa planulu si pentru scopurile dlui ministru Eötvös; dorere inse ca — n'am scapatu de acele planuri si scopuri! Resolutiunea imperatessa sub C, ne indruma cu scolele si cu invetia-

mentulu la acea lege faimos'a a dlui Eötvös. Ast'a ne lovesce greu, pana in fundulu inimei, si — o spunemu pre facia, nu potemu se aflamu nici o mangaiere intru aceea, ca recunoscemu ca ne lovesce prin lege si dupa lege; *ba inca cu atat'a mai tare ne dore*, desi ne supunemu si cauta se ne supunemu legii.

Modificatiunea de sub E, ca *adeca membrii senatelor scolare si economice ale consistoriilor se fia alesi numai pre periodulu sinodului si respective congresului alegatori*, adeca pe trei ani, — acesta modificatiune contrasta nu numai cu interesulu unei bune administratiuni, dar chiar si cu tote principiile ale insusi regimului ungurescu modernu. Acestu regimu, in sinulu caruia dlu Eötvös joa prim'a rola, implinesce tote oficiele, pana si cele mai din urma, la cari nu se recere vr'o desteritate si pracs'a desclinita, cu denumiri pentru vietia; va se dica profesza si practica facia de functiunarii sei, principulu de stabilitate, era noa ni impune *precaritatea*! — Ast'a este o modificatiune esentiale si calificata d'a ni face o aministratiune buna a trebiloru scolari si fundatiunali — chiar imposibile.

In fine prin altissim'a dispusetiune de sub G, dlu ministru ungurescu de culte si instructiune, aduce a minte acelu fii ai bisericej nostre, caror'a nu li place, seu nu li este interesulu, a recunosce oficialitatea limbei romane „in tote trebile bisericesci, scolari si fundatiunali, atatu in lantru, catu si in afara," ca — *dupa cutare si cutare lege votata de diet'a unguresca, potu folosi si alta limba, anume cea unguresca*. Curiosa, ma chiar minunata ni se 'mpare aci provocarea la legea asup'a nationalitatiloru si limbeloru — *pentru restringerea dreptului de nationalitate si limba in sfera bisericesca si scolaria*, si totusi ea este — *indreptatita*, se 'ntielege, dupa lege indreptatita; macar ca si aci avem se observamu, ca legea despre nationalitati si limbe, adeca articululu XLIV din 1868, s'a facutu mai tardiu de catu statutulu nostru organicu, inse fiindu ca aci n'a fostu de lipsa o traducere intr' alta limba, nici o glosare scrupulosa printr'unu recensinte atatu de amicu, ca amicul nostru b. Eötvös, ea, acea lege s'a santiunatu *indata*, pre candu bietulu statutulu nostru organicu — *abi dupa vr'o siese luni*, si si acum cu unele modificatiuni afundu taiatorie,

pentru ca intr' aceea lu luasera pre de nainte unele alte legi, mai poterice de catu densulu.

Dar noi — repetimu ca — multamimu si pentru atat'a.

Se nasce acum intrebarea: *quid nunc?* — se lasamu, se-lu puna in lucrare metropolitulu si cu episcopii si cu consistoriile, devenite dupa insusi statutulu organicu — *fora base?* — seu se staurimu la convocarea sinodeloru diecesane, si cu preferintia a unui nou congresu nationalu??

Din parte-ne asiä tienemu, ca fora regularea si sistemisarea parochieloru si protopopiateloru, mai departe fora *restaurarea consistoriilor*, statutulu organicu, in partile sale cele mai insemnate nu se pote realisa; deci mai considerandu inca si interesulu celu mare si urgent, d'a regula si asigura scolele si d'a ni inainta cultur'a nationala, astadi cu totulu negles'a: suntemu pentru conchiamarea congresului nationalu la siedintia strordinaria. Si fiindu ca dupa informatiunea ce avemu din parte competente, diet'a Ungariei se va intruni numai cam in a doua septemana a lunei lui optovre, aflamu de corespondentioru pentru congresu *timpulu de la mediloculu lui septemvre*.

Babele.

Santiunea statului organicu alu bisericej romane orientale.

Noi Franciscu Iosifu Primulu

din grat'a lui Ddieu, Imperatu alu Austriei, Rege alu Boemiei scl. si Rege Apostolicu alu Ungariei.

Salutarea Nostra regessa tuturor'a, pe cari ii privescu de prezentu acesta afacere, seu ii va privi in venitoriu.

De orace prin §. 2. din articululu de lege alu 9. de la 1868: s'a inarticulatu in lege metropol'a greco-ressaritena, infiintata pentru romani, nedependinte si coordinata cu cea serbesca, precum si naltarea episcopatului confesiunei grecoressaritene din Transilvania la deminitatea de metropol'a;

De orace prin §. 3. din acelu-si articulu de lege: cei de confesiunea greco-ressaritena, dupa despartirea loru in doue provincie bisericesci, nedependinte un'a de alt'a, au capetatu indreptatiune ca afacerile lor bisericeci, scolare si cele fundatiunali referitorie la acestea, se le reguleze si ordinez nedependinte — *intre marginile legiloru din tiära* — prin congresele lor bisericesci, ce din restimpu in restimpu se vor conchiamä, separatu pentru fie care provincia, de catra metropolitulu respectivu, dupa o insciintiare premergatoria catra Noi, si numitele afaceri le vor manipula si direge nedependinte prin organele loru proprie intru intielesulu statoririloru ce le va face congresulu si se vor santiuna de Noi:

Pentru efeptuirea acestoru dispusetiuni ale legii, ministrulu Nostru ung. de cultu si instructiune Ni-a asternutu statoririle, ce

porta titulu „Statutu organicu," aduse in congresulu Romanu nationalu bisericescu alu celor'a de confesiunea greco-orientala, carele prin resolutiunea Nostra din 14 a lunei lui augustu annu 1868 a fostu conchiamatu la Sibiu, in privint'a organizarii afaceriloru bisericesci, scolare si cele fundatiunali referitorie la acestea in metropol'a romana greco-orientala. Otaririle sunt a nume:

Dupa o introducere despre partile constitutive ale provinciei bisericesci:

- I. despre parochii;
- II. despre protopresviterate;
- III. despre monastiri;
- IV. despre diecese;
- V. despre metropol'a;

despre organizarea afaceriloru scolare si fundatiunali, ce apartienu la acelea, impreuna cu constituirea congresului nationalu bisericescu.

Aceste statoriri, dupa raportulu si parerile ce Ni le aterne ministrulu nostru ung. de cultu si instructiune, le incuviintiamu si confirmamu, cu urmatorele modificatiuni:

A) Dreptulu pre naltu de inspectiune suprema ce Ni compete Noa, se-si dobandesca spressiune in punctulu 1. din dispusetiunile generali; era punctulu IX e de modificatu in acelu intielesu, ca statorirea invoirii reciproce pentru constituirea sinodului comunu, se se intemple impreuna cu congresulu greco-ressaritenu serbescu.

B) In §. 6 la calitatea membrului in sinodulu parochialu, se se adauga si majorenitatea, si intr'acestu intielesu se se modifice si §§ 40 si 91 ce se referescu la acest'a.

C) Dispusetiunile §§-loru 13, 55 si 122 ce privescu scol'a, respective caus'a invetia-

mentului, se se aduca in consonantia cu respectivele ordinatiuni ale articulului de lege 38 din 1868.

D) In §§. 105 si 157 se se induca acea dispusetiune, de dupa carea episcopulu si respective metropolitulu alesu, dupa confirmatiunea ce va primi de la Noi, se jure credintia naintea Nostra.

E) §§. 116, 159 si 162 se se modifice in acelu intielesu ca asesorii respectivi a senatelor scolare si fundatiunali, se se alaga numai pentru periodulu unui sinodu, respective unui congresu.

F) In §§. 151 si 156 se se induca acea dispusetiune: ca atatu despre conchiamarea congresului ordinariu catu si aceluia ce va alege pre metropolitulu, Noa se Ni se face insciintiare prealabila intru intielesulu §-lui 3 din articululu de lege alu 9 de la 1868.

G) §. 175 carele vorbesce despre intrebuintiarea limbei romanesci, se se combine cu dispusetiunile respective din §. 9 art. 9 din 1868 si art. 44. de la 1868.

Statoririle, redese cu aceste modificatiuni, si intarite de Noi prin acest'a, sunt urmatorele:

(Urmäza statutulu organicu cu pomenitele modificatiuni. Red.)

Reprivere peste inceputulu si progresulu Albinei.

(*) Era la Viena, intr'un'a de dilele ul

canu de media-nopte se va latu peste Anglia si tota Europa.

Sciti de ce profetiloru vechi, cari traiau in seracia, nesciintia si umilintia, li se implinau tote profetiele? lor, cari au prevestitu spargerea Ninivei, arderea Babilonului si venirea unui Messia, cari tote s'au intemplat? Pentru ca zurutulu lantiuriloru ce-i stringeau i-a insuflatu spre poses'a tariei de credintia, pentru ca din adanculu intunecimii loru densii vedeau lumin'a de mediadi, mai nainte de ce s'a ivitu soarele pe orizontu, pentru ca uriau pe regi si pe cucuritori, pentru ca peste tirani'a Belsazariloru, desfrenarea Sardapaliloru si peste templele idoliloru vedeau naltandu se ide'a lui Ddieu, precum vedemu noi peste Cesari, peste curtenitori si peste tronurile clatinatioru inaltandu-se ide'a omenimej si a drepturiloru ei si, se fie disu spre onorea nemului omenescu, domni'a in lume se vine totdeun'a ideiloru mari de progresu, a fostu si va fi a lor. Sum securu ca Voi, Domnii mei, veti dice: „Castelar e uniculu in felulu seu; pre candu asceptamu de la elu desbaterea unei cestiuni constitutiunale, ni aduce apocalips'a credeului seu poeticu." M'a si asemenatu d. Ulloa cu Lamartine; d. Silvela, nemultumitu cu atat'a,

mi-a mai adausu si pe Victoru Hugo, fara ca acesti domni se fie cugetatu catu e de ne-potintia se asemeni acestoru doi omeni mari pre unulu carele neci odata n'a facutu vr'unu versu si n'are nemica din calitatile unui poetu.

Domniloru! Daca disei ceva despre poses'a sperantieloru nostre, am facut'o ca se vi dovedescu ca am luat remasu bunu de la poses'a la carea ajunsesemu in urmarea essilarii de mai multi ani si indepartarii mele, totu atata de lunge, de la ori-ce vietia publica, si ca acum descindulu la cestiunea de fatia, la cestiunea constitutiunala, politica, pe carea candu o privescu in referint'a ei cu pusetiunea Europei, cu Portugalia din vecinatate, cu coloniele, si preste acest'a luandu in socotintia evinemintele de di si tote cercustantiele presint, nu potu afla alta deslegare mai corespundietoria patriotismului, politicej si umanitatej, de catu cea republicana. Domniloru, me indoiescu ca ati dori infiintierea unei democratiej, inse de candu a marturisit'o d. Olozaga, de atunci credu cumca comisiunea macar a voitu ceea ce n'a potutu.

Dar ce este democrati'a, care-e primul ei principiu fundamentele? Principiulu suveranitatej poporului, autonomiej societatiej,

dreptulu d'a se guvernä insusi. Care-i este alu doile principiu? Drepturile individuali, ce stau de a sup'a de tote constitutiunile, li premergu. Care-i este alu treile principiu? Principiulu scolei armonice, ce l'a desfasuratu atatu de minunatu d. Romero Giron. Existe nu numai legea pentru societati si pentru individuu, ci unu siru de legi, corespondiendu fie-carei capacitatiloru omenesci: vointiei ce se manifesta in sufragiulu universalu, consciintiei ce se dovedesce in tribunalele de jurati, ratiunei ce se afirma in biserica si universitati, — tote aceste comunitati mari au se se organizeze dupa principiile de libertate si de egalitate, cari ultimele erasi culmina in maretulu principiu ce e chiamatu a sierbi neincungiurabilu spre incoronare fie-carei cladirii sociali, adeca in principiulu *dreptatei*.

In acest'a se cuprinde, Domniloru, intr'eg'a scola democratica, — si credeti DVöstre in adeveru ca monarchi'a s'ar pote uni cu aceste principie?

In opusetiune cu suveranitatea poporului, monarchi'a invesece o singura familia cu poterea suprema; in mani'a drepturiloru individuali, famili'a acest'a e santita si nerespundietoria; in contrastu cu principiulu de egalitate,

celu mai naltu in vietia sociala, poterea e data unei dinastie. Pre scurtu vorbindu, monarchi'a DVöstre se opune si democratiei si intregiei vieti moderne.

Domnii mei! Ce e chiamarea societatej, a lumei, in carea traimu? Nesocotindu zelulu, cate odata infuriatu, cu care d. Rodriguez combat republic'a federativa, totusi si densulu a recunoscutu ca lumea se apropia unei federatiuni mari, ca poporale Europei se apropia unei coalitiuni de statu europene, si, Domniloru, aflati DVöstra ideia mai maretia in istoria?

Privindu peste istoria, trebe se ne miramu ca, desi faptele sunt atatu de numeroase si feliurite, totusi ideile sunt forte putiene: *Pre langa o singura ideia, se inverte unu seculu intregu*.

Unitatea politica a lumei ocupä secululu antaiu; ide'a stoica, alu doilea; ide'a allesandrinica, alu treilea; aplicarea dogmei crestine, alu patralea; ivirea elementului germanu, alu cinculea; contopirea cestui din urma cu tradiitiunile romane in biserica, alu sieselea; cuce-

time ale lui martiu 1866. Intr'o s'era, la localitatele unui comerciant romanu, se 'ntelnicira duoi de cei rari barbati nationali, unu venindu de catra resaritu, era cel'a laltu de catra apusu; amendoii amblandu a realisa cate o idee — intru interesulu, pentru binele natiunii romane.

Se-i dicemu unuia, anume celuia ce venise de catra resaritu — b (micu), era celuia ce venise de catra apusu B (mare); macar ca trebuie se observamu, ca ambii sunt omeni menunti, era mare li se pote dice numai zelulu inimii si activitatea mintii, si dora inca renumele, cu atat'a mai vertosu, caci acestu renume de atunci in coci a devenitu si mai generale prin urele si atacurile de cari i-au invrednicitu contrarii natiunii romane.

Idei'a, ce o port'a B, era pre atunci unu — mare secretu: a intemeia in Roman'i'a tronulu lui Carolu de Hohenzollern. Scimu ca s'a realizatu. — Idei'a, la a careia intrupare lucra b, era mai vechia si mai pucinu secreta: intemeierea Albinei. — Ambele idei conveniau intr'atat'a, ca amendoue erau menite d'a fi arma si scutu nationalitatii romane contra neamiciloru.

Titulu acestui articlu areta, la care din aceste doue idei va se se reduca.

Barbatii nostri B si b, se veduira atunci pentru prima ora, dar curendu se cunoscura si se precepura in tote privintiele. Discursulu lor — totu despre Romani si Romania, despre trecutul si presintele si sperantiele viitorulu lor — tienu pretiu ca de doue ore. Domnulu casei si inca doi barbati romani din generatiunea mai tinera, asistau ascultandu in tacere.

In repetite ronduri a venit vorb'a de „Albina“, si a disu in fine b: „Er' mai vertosu „Albin'a“ nostra, va ave se ni fie mesur'a cu care se mesuramu ca se cunoascemu gradele spiritului, inteligintiei, poterii de vietia a poporului nostru; pentru ca se scimu, ce avemu, si ce potemu, si — in care parte a corpului national se afla scaderile cele mai daunose la a caror'a delaturare trebuie se lucramu cu intetire; — si chiar pentru acest'a ea canta se fia cea mai genuina, mai fireasca spresiune a sentimentelor, a cugetelor si intereselor poporului, si totodata cea mai efina, pentru ca se se pote lat'i si petrunde pretotindenea unde se afla spiritul, inteligintia, vietia nationala.“

B a reflectatu la acest'a, intre altele multe, cam astfelu: „Idei'a si intentiunea este geniala si grandioasa; dar tocmai pentru aceea va intemina de multe, ba dora de tote partile — totu felulu de atacuri si de pedece, si numai cu timpulu, dupa ani, daca-i va succeda a incongiura se a devinge atacurile si pedecile, numai atunci, prin multa perseverantia si multe sacrificie, veti ajunge doritul scopu frumosu.“

Acestu dialogu, si anume reflexiunea marelui B, ni-a venit, de trei ani, adese a minte, si anca mai desu de veri trei luni in coci.

Nu vom vorbi acum de pedecile ce le-a intimpinat „Albin'a“ intr'adeveru mai de tote partile, chiar si de acolo, de unde nu potea, nu era indreptatita se le accepte; nu vom a-

tinge nici de sacrificie: astadi sunt recunoscutie chiar si de contrari; este mai departe la natiune a judeca, pana in catu a corespunsu „Albin'a“ cu program'a sa, cu menitiunea sa: noi, dupa ce pana acum'a de doue ori, a nume intr' alu doilea si alu treile anu alu existintiei si activitatii publice, ni-am tienutu de detorintia a pune in vederea natiunii rezultatele venitorulu, a speselor si progresulu ei, fiindu ca desi infintia de particulari cu sponse particulare, inse nefindu intemeiata pentru nici unu scopu particularu alu intemeietoriloru, ci pentru scopuri publice, nationali, astfelu neavendu nici o cauza d'a face secretu din care-va impregiurare a ei, ci din contra sente totu interesulu d'a fi cunoscuta catu mai deaprope si catu mai bine, — venimu numai a integri publicarea datelor, ce se referescu la progresulu Albinei, spre scopulu ce-lu po-meniramu mai s'usu.

Din atinsele doue publicatiuni de pana acum'a, s'a veditu ca „Albin'a“ in primul anu alu vietiei sale, numer'a prenumeranti intre 600 si 700, in alu doilea — intre 700 si 800; adaugemu ca pre la incheierea anulu alu treilea si cu inceputulu anulu alu patrulea numerulu prenumerantiloru i se urca rapede catra 900, si concheiandu din regularitatea si proportiunea cu carea ni se insinuau mai in tote dilele prenumeranti nuoi, avemu cea mai tare credintia ca, daca cursulu ei nu se curma, precum este cunoscutu, prin fortia majora, ea incheia anulu 1869 cu preste 1000 de prenumeranti.

Costulu Albinei a ramas si pana astadi totu celu staveritu la infintiare, macar ca intr' aceea costulu tipariului, papirului, redactiunii si corespundintiei s'a urcatu de la 10 si pana la 30 de procinte. De aci provine, ca „Albin'a“, desi ajunse se aiba prenumeranti cu veri 300 mai multi de catu la inceputu, totusi mai are lipsa de o subventiune, din partea generosiloru fondatori, — preste 3000 de florini la anu.

Ca onoratu publicu se-si pote face o judecata completa — in tota privint'a — despre latirea Albinei, adesea despre progresulu ei matematicu, era omenii ce se pricepu la studie si scrutatiuni statistice omnilaterali, se-si gasisca ocupatiuni pre interesante, aflamu cu cale a publicat asta data cifrele prenumerantiloru Albinei dupa diferite tienuturi si provincie, si dupa statulu, cu carele si-a incheiatu foi'a nostra alu treile anu alu vietiei sale. Vom adage si cifr'a rotunda a poporatiunii romane, si numerulu esemplarielor date gratis seu in schimbu prin respectivele parti.

1) Banatul temisianu, cu ceva si preste 650,000 de romani, tragea la inceputulu anulu curinte, candu adese „Albin'a“ si-incheia alu treilea anu alu vietiei, 380 de esemplarie, intre acestea gratis 14, in schimbu 1. Anume: comitatulu Carasului 148, alu Temisului 142, alu Torontalului 44, Confiniulu militare 46 de esemplarie.

2) Partile Ungariei de asupr'a de Muresiu, cu aproape 900,000 de locuitori romani, aveau 241 de esemplarie, intre cari gratis 11, in schimbu 1. Anume: Comitatulu Aradului

132, alu Bihorului 64, „Partea“ 23, Satumare si Marmati'a cu Ugocia etc. 4, Csanadulu si Bichisulu 18. — In specialu insemnamu, ca — Selagiulu cu Crasna si cu districtulu Cetaiei de petra, apoi cu Marmati'a si Satumare, cu Ugocia si Beregulu, aproape 400,000 de romani, au datu Albinei 7, di siepte prenumeratiuni, si au trasu unu esemplariu gratis si unulu in schimbu.

3) Cele lalte parti din Ungari'a si Austria, afara de Bucovina, au avutu prenumerate, gratis si in schimbu 52 de esemplarie.

4) Transilvani'a cu 1,200.000 de romani, a avutu prenumeranti 131, a primitu esemplarie gratis 6, era in schimbu 5. — In specialu amintimu, ca districtulu Naseudului, cu 50,000 de locuitori, totu romani, ni-a datu doi prenumeranti!

5) Bucovina cu 300,000 de locuitori romani, a avutu prenumeranti 55.

6) Romania a trasu 37 esemplarie, intre acestea 15 in schimbu.

7) La Parisu, Berlinu, Turinu si Constantinopole mergeau 6 esemplarie.

In fine repetimu, ca numerulu prenumerantiloru Albinei a continuatu a se urca — pana la intrevinerea oprelei din partea Ministeriului ungurescu. Incheiamu cu speranti'a, ca prin mutarea din Viena la Pesta, progresulu acestei foi nu se va schimb'a nici intr'o privintia.

Catra toti romanii din comitatulu Biharei.

Fratiloru romani!

Confratii nostri, cari la 17/29. juniu a. c. s'au coadunatu din tote partile comitatulu acestuia in Oradea-Mare, au concediutu subscrisioru a face pasii preliminari pentru conchiamarea unei adunari consultative despre formarea unei partide nationale in comitatulu acest'a.

Deci avemu onore a ve invita, fratiloru romani! la adunanti'a consultativa ce se va tiené in Oradea-Mare la 8/20 juliu a. c. sa'a a. c. in sa'a Arbo-relui verde.

Datu in Oradea-mare 1869. juliu 3. st. n. *)

membrii concediuti:

Simeonu Bica m. p.
presiedinte consistoriului eparchiei
gr. res. de Oradea-Mare.
Teodoru Lazaru m. p. avocat.
Joane Fassia m. p. avocat.

De la congresulu serbescu.

(a) Dupa ce mai sosira cati-va deputati, alosi de curundu, vineri in 9. juliu n. adunatii la Carlovietu incepura desbatare a supr'a constituirii congresulu. Deputatul Zimonului dr. Subotits fece si motiva indata propunerea, ca congresulu se-si alaga insusi presiedintele seu, adaugendu ca apoi se prochiame pre patriarculu de presiedinte.

Acesta propunere provoca o disputa inversiunata intre liberali si clericani, carea tienu patru dele intregi. Cei d'anteiu, cu Subotits si Miletits in frunte, pledau pre bazea

democratiei si parlamentarismului; clericanii provocau la istoria, la usulu de pana acum'a in biserica, la antaetatea naturale a capului ierarhiei, in fine si chiar la dispusetiunea legii. Dupa multe episode drastice, unele chiar scandalose, conflicte aprige si personali intre patriarculu si Miletits, abié mercuri-a trecuta se puse cestiunea la votu si — cu o majoritate neinsemnata se decise in partea clericaniloru, respingendu-se propunerea lui Subotits si dechiarandu-se congresulu de constituitu sub presiedinti'a Patriarcului. Dar asié se vede, ca acea majoritate n'a impacatu spiritele; caci dupa cum ni spune unu telegramu mai nou din Carlovietu, totu in acea di, adesea mercuri in 2/14, 36 de deputati si 4 episcopi au paresitu congresulu, „din caus'a portarii opozitiunii“, si fiindu acestu numeru majoritatea membriloru actuali, aptivitatea mai de parte a congresulu este imposibile.

Acesta nedumerita portare a congresulu nu ni pote placé si veni la socotela nici intru unu tipu, si cu nerabdare acceptamu se vedemu desvoltarea mai departe.

De la congresulu rom. cat.

Avemu de reportatu ca si acest'a, casi diet'a, si-a amenatu siedintiele pre timpulu caldurii si lucrulu de vera; dar mai antaiu comisiunea emisa pentru compunerea unei sisteme electorali, si-a deslegatu acesta problema. Dupa cum suntemu informati, propunerea este, ca — cate 60.000 de suflete se alaga unu deputatu; alegerile se fia directe si se se faca prin comune, si in asta privintia s'a luat de modelu despusetiunile statutulu organicu alu bisericei romane ortodosse.

In privint'a archidiecesei romane de Alba-Julia ni se spune, ca ar esiste in mare mesura intentiunea, d'a o lasa cu totulu din combinatiune, ca pre un'a, ce nu este reprezentata. Numai inca acestu pumnu la ochiu ar trebui celoru lalte trei diecese romane gr. catolice!

La timpulu seu ne vom ocupa din adinsu de acesta cestiune.

Delegatiunile dualistice.

Dominica in 11 a curintei 'si deschisera siedintiele pentru acestu anu in Viena; cea nemtiésca la 12 ore dupa mediadi, cea unguresca la 4 ore dupa mediadi. Cea d'antaiu alese de presiedinte pe principele Carolu Auersperg, de vice-presiedinte pre Hopfen, era de notari pre Wächter, Bibus, Svetec si Weichs; cea magiara alese de presiedinte pre contele Antoniu Majláth, de vicepresiedinte pre Zsedényi, era de notari pre Bujanovics, Rainer si Fodróczy, si asié se constituira.

Dupa acest'a li se propuse si unia si altea bugetulu pentru cauzele comune, pentru a caruia esaminare si opinare se formara in ambele parti cate patru subcomitete, si — membrii delegatiunii unguresci indata retornara la Pesta, pentru a lua parte la siedintiele dietali, era ceia lalti si-urmara lucrarea in subcomitete.

Din bugetulu substernutu delegatiuniloru amintimu aci numai sumele generali.

poterii politice a papiloru si nascerea feudalismului, alu noalea; despotia religiuinara, alu diecelea; lupt'a intre puterea lumésca si besericésca si invingerea lui Hildebrand, alu unspredecielea; bataliele cruciferiloru ce erau ultimele incercari mari ale poterii teocratice si incordarile prime ale poterii lumesci, alu doispredecielea; inflorirea elementulu lumescu si apunerea elementulu teocraticu, alu treispredecielea; invingerea regiloru a supra teocratiei si feudalismului, prin intemeierea clasei cetatienesci, alu patruspredecielea; strasformarea planetei nostre prin tipografia, aculu magneticu, latirea pravului de pusca, caletori'a epica a Portugaliloru spre Orientu si caletori'a mitologica a Spanioliloru la America, alu cincispredecielea; recastigarea libertatei de consciintia prin reformatiune, alu sisespredecielea; emancipatiunea ratiunii si filosofiei prin pacea de la Vestfali'a, alu sieptespredecielea; lupt'a enciclopedistiloru contra tuturoru abuzuriloru si revolutiunile din America si Frantia, alu optspredecielea; uniunea democratiei carea s'a efectuitu prin revolutiuni, si libertatea produsa de sciintia, alu noaspredecielea seculu, care e chiamatu a infintia reuniunea statelor europe si cu acesta

stralucitória formula a incoroná civilisatiunea lumei! (Aplause frenetice.)

Doriti in adeveru atare reuniune a statelor europe? Eu, Domniloru, o dorescu ferbinte; dorescu ferbinte momentulu, candu, pe langa sustinerea nationalitatiloru, vor cadé partii ce ne despartu in economia, cari separeza pe unu poporu de cele lalte; inse credeti DV. ca se pote ceva castigá in vietia omenésca candu se perde momentulu favorabilu? Poporale au ocaziune, si acest'a e revolutiunile; perdu ele acestea, apoi perdu unu seclu; eu visamu despre patri'a mea ca ea va fi prim'a tierra carea va se infintieze, prin revolutiunea din septembrie, reuniunea statelor europe.

DV'ost'ra, Domniloru din comisiune, DV. sunteti coplesiti de unu farmecu reu. Era odata unu timpu ferice pentru revolutiune si pentru omenime, acest'a fuse timpulu de la 1787 pana la 1792; atunci aderintii monarchiei mai credeau inca cumca principii ar pote trai in pace cu democrati'a, si democratii credeau ca democrati'a n'ar ave cauza se se tema de principii. Veni inse o di infricosiatu, diu'a candu paresi Ludovicu XVI. palatiulu seu ca se fuga peste otaru si se se reintorca in fruntea unei armate straine; asemenea fece

mai tardiu Ferdinandu VII. dupa juramentulu seu strimbu din anulu 1814, prin interventiunea din 1823; totu acest'a fece mai apoi si regele din Neapole calcandu-si asisdera juramentulu si chiamandu in tierra pe Austriaci. Prin acestea s'a doveditu ca regii sunt nu numai inimicii libertatei, ci forte a dese ori si ai patriei, si acest'a a provocatu desbinare, antaiu in idei, si apoi in sistema.

Doctrinari diceau: „E de lipsa a dá educatiune acestei societati, si acest'a numai asié e cu potintia, deca provedemu monarchi'a cu atari institutiuni cari se nemicésca democrati'a.“ Democratii inse diceau: „Noi nu potemu ca democrati'a s'o damu de preda regiloru, cari o vatema si compromitu; e neincungiuratu de lipsa a o scuti in dosulu drepturiloru individuale,“ si asié doctrinari se facura constitutiunali si democratii republicani! Si dupa esperiint'a acest'a, Domniloru, si pe frunte cu urmele martiriului ce Vi a costatu acesta esperiintia, DV. astadi éra cadeti sub farmeculu celu reu si in amagire? Nu vedeti esemplulu invederatu ce ni-lu imbia Frantia? Nu vedeti ce s'a facutu imperati'a democratica? Si aveti DV'ost'ra veri unu principe cu nimbulu unui Napoleone I. ca se incungiura;

cu elu pe urmatorii lui? Si aveti si una societate ustanita de convulsiiunile si crisele revolutiunii? Si totusi Napoleone III. ajunse la imperatia prin sufragiulu universalu, si pre catu timpu a fostu tare si a supresu libertatea cu man'a sa, a trairu in pace; acum inse dupa ce forti'a a slabitu in catva, auditi Parisulu fluerandu si chiaindu; auditi pe democrati in cluburile lor, auditi strigatul lor: „Nu voimu libertatea cu imperati'a, cu carea nu se pote uni democrati'a, caci libertatea e dreptulu nostru si democrati'a opulu nostru!“

Inse, delaturandu tote abstractiuniile, se pasimu pe terenulu politicu si se definimu pe scurtu democrati'a. Ce e democrati'a? Dreptulu tuturoru. Ce e monarchi'a? Privilegiulu unui singuratecu, carele, ca se se pote sustiené mai multu, a concesu si unoru altor'a cate o prerogativa. Prerogativa acest'a a unor'a inse, insémna ea altu ce-va de catu ca inca n'a sunatu ór'a dreptulu (prerogativei) pentru toti? de catu ca cu monarchi'a vóstra, inca n'a sositu timpulu democratiei nostre?

(Va urmá.)

Lips'a intréga face — 96,897.803 fl. v.a.
Din acést'a se acopere prin vamile co-
mune — 10,944.000 fl.

Remanu a se acoperi prin ambele parti
ale Monarchiei — 85,953.803 fl. Din acésta
suma cadu — 60,167.662 fl. asupr'a Cislaita-
niei, éra 25,786.141 fl. a supr'a tieriloru coró-
nei unguresci.

Cuventarea deputatului Sigis- mundu Borlea in siedinti'a din 2 Iuliu a dietei ung.

(in caus'a legii pentru potestatea judecatoréscă.)

Onorata casa! In parerea mea, déca se asé-
mena proieptulu de sub desbateré cu patent'a
referitória la organisatiunea cea noua a oficie-
loru comitatense adusa la a. 1853 si pusa in vi-
góre la a. 1854., se póte observá, cá proieptulu
presente consuna cu patent'a pomenita nu nu-
mai in principiile ei cardinali si in tendinti'a
centralisatória, ci si in partile ei speciali intru
atat'a, incatu proieptulu se póta numi traducere
autentica a patentei pomenite. (Aprobari in
partea stanga estrema.)

Si regimulu absolutu vienesu d'atunci
afirmá, cá e de lipsa a introduce acestu sis-
temu, pentru ca se se produca unu corpu ne-
dependinte si bunu de ampoiati, — si argu-
mentulu, principalu alu on. regimu actualu
pronunsiatu in favórea proieptului presentu
de lege, e totu acél'a, — apoi acelu corpu de
ampoiati catu a fostu de nedependinte, o
scimu cu totii, de n'avemu lipsa s'o splicámu
mai pe largu.

Am diu cá acestu proieptu de lege diferésece
numai in unele parti speciale de amintit'a pa-
tenta, — diferésece adeca in aceea cá intru intie-
lesulu patentei aceleia, judetieledé prim'a instan-
tia si respective diregatorieledé judiloru cercuali
nuerau bine despartite decatra administratiune,
— diferésece mai departe in acé'a, cá dupa nu-
mit'a patent'a ministeriulu de atunci incredea
denumirea concipientiloru inferiori si a tuturor
oficiantiloru de manipulasiune presidintiloru
aceloru diregatorie, si respective presiedinti-
loru locutenintiei, capiloru comitatensi si pre-
siedintiloru tribunalului comitatensu, pre-
candu dupa proieptulu acést'a de lege, minis-
teriulu si-reséva siesi insu si chiar si denumi-
rea scrietoriului celui mai de pe urma; asié
dara acea patent'a a fostu mai liberala si mai
putienu centralisatória, decatu acestu proieptu
de lege. (Aprobari in stang'a estrema.)

In acea patent'a nu éra espusu, cá s'ar
poté importá oficianti in tiéra din strainetate,
dar si acést'a ar fi fostu cu potintia, — neci
in proieptulu presentu nu se spune cá judii
se potu denumi si asiédiá dintr'unu comitatu
indepartatu intr'altu comitatu indepartatu, —
si me temu, cá atunci candu va deveni lege
acestu proieptu si va intrá in viétia, éra si se
va ivi emigratiunea oficiantiloru judetiali
dintr'o margine a tierii spre cealalta margine,
cari apoi necunoscentu datinile si limb'a po-
porului, vor fi priviti de poporu totu ca atari
straini, cum érau priviti oficianti din a. 1854.
(Aprobari in stang'a estrema.)

Regimulu absolutu in a. 1854, voindu a
castigá védia la poporu pre sém'a unui corpu
diregatorescu infintiatu astu-feliu, a deman-
datu prin ordinatiune supletória, publicata mai
tardiú ca se póte uniforma si barba de cea
rasa in verfulu ciocului, — se póte cá si on.
regimu actualu, voindu se faca placutu la po-
poru corpulu diregatorescu, ce si va infintia
in modulu acést'a, va emite, mai tardiú ordi-
natiune supletória, ca judii se póte pinteni si
mustetis sucite; eu inse credú, cá ori ce va
portá, neci candu nu-lu va iubi acelu poporu,
in ale caruia grele si asié-dicendu nesuporta-
bile sarcine nu s'a facutu neci cea mai mica
usiorintia, ci fu despoiatu de dreptulu ale-
gerii corpulu judecatorescu, in contr'a voiei
sale, cu forti'a si pe neasceptate, — cáci ve-
demu, cá si finantii de astadi pórtá vestiminte
unguresci, si in locu de coifuri nisce pelarii
unguresci ca dobritinenii, totusi poporulu si
acum asié-i iubésece, ca si mai nainte, candu
portau coifuri si vafenrocu. — (Aprobari in
stang'a estrema.)

Neci oficianti d'atunci nu poteau fi
membri la reuniuni si societati, cu unu cu-
ventu nu poteau se fie nemicu, érau numai
servii fideli si aplecati ai regimului si respec-
tive machinele lui, — si proieptulu acést'a de
lege face la unu §. registru lungu, insemandu

tóte ce nu póte fi unu judecatoriu, si déca ce-
timu acestu registru lungu pana in capetu,
mai cá ne tememu in fine cá undeva va stá si
acé'a, cumca judecatoriulu neci nu póte fi
omu, ci numai servu fidelu si aplecatu si respec-
tive machina a regimului. (Aprobari in
stang'a estrema.)

Inse, On. casa! candu s'a adusu acésta
patenta, si candu a intratu in activitate, insusi
regimulu a recunoscutu cá e absolutu si vo-
iesce se eternisiedie absolutismulu, si asié poti
aduce patent'a si face se intre in activitate cu
curagiu si fora de tóta sfiél'a, — inse acum se
afirma, cá domnesce sistema constitutionalá;
déca e asié, atunci nu potu primi atare pro-
ieptu de lege, neamicu constitutiunei. (Apro-
bari in stang'a estrema.)

E adeveru cá unu domnu deputatu afirmá
in septemanele trecute aici cá elu cunósce multi
fórté multi individi in tiéra, cari bucurosu pri-
mescu si dorescu sistem'a lui Bach, numai se
póta capetá judecatori buni, si ast'a a mai dis'o
si altu domnu deputatu in siedinti'a din 28. a
lunei trecute, ce — e bine s'o amintimu —
— de ar fi dis'o atare ablegatu nationalu, ar
fi avutu seraculu ce se-si auda despre reac-
tiune, reactionari, bani muscalesci si alte ase-
mene insinuari, inse fiindu cá a dis'o unu cori-
feu de rangulu antaiu alu partidei regimului
si altulu ca invetiacele a repitit'o, On. maiori-
tate a primitu si aplaudatu acestu argumentu
ca unu argumentu eficace; — indaru, On.
casa! regimulu are astfelu de pusetiune noro-
cóa, in catu are in partea sa nisce barbatii
asié de emininti, despre cari se póte dice, ceea
ce e datina a se dice despre unele muieri
frumóse (se audimu, se audimu!) cá adea
loru li stá bine or ce facu séu dicu, fie acea
bine séu reu. (Ilaritate si aprobare in partea
stanga.)

Nu sciu mare e ori nu in tiéra numerulu
individoru pomeniti de acei domni ablegati,
cari adeca dorescu intr'atat'a sistem'a lui Bach,
inse aceea vedu, cá de se va primi acestu
proieptu de lege, dorinti'a lor se va implini,
cáci in urmare tier'a va avé corpu diregato-
rescu cu totulu asemenea celuia de sub sistem'a
lui Bach de la a. 1854, — dar totusi nu credú
cá vor fi d'odata judecatori buni si deplinu ca-
lificati, n'o credú cáci me indoiescu cá s'ar
aflá multi individi deplinu calificati, cari intre
astu-feliu de restrictiuni, ce lu eschidu prin
lege din tóte societatile omenesce ca pe unu
calugaru inchisu in Monastire, — ar primi
oficiu judecatorescu, déca ar fi in stare si
altcum se-si castige pana. (Aprobari in stan-
g'a estrema.)

Si se póte cá tocmái acésta ideia a avut'o
d. Ministru de justitia atunci candu a insiratu
la inceputulu proieptului de lege intr'unu §. tóte
acele calitati ce trebuie se le posieda unu jude
si mai tardiú cam la capetulu proieptului de
lege, casí cum ar fi uitatu cele insirate in
§. de mai sus, dice cumca ministeriulu póte
denumi si atari individi, cari nu posiedu cali-
tatile recerute la unu jude, adeca si atari indi-
vidi, cari nu-su buii de tréb'a ast'a. (Aprobari
in stang'a estrema.)

Dar nu potu pricepe, On. casa! acestu
proieptu de lege a caruia principiu cardinalu
e denumirea, nu-lu potu precepe neci din pun-
tulu de vedere alu nationalitatii, cáci esperi-
inti'a trista ne-a convinsu, cá ministeriulu
efectuése tóte denumirile cu vatemarea nati-
uniloru nemagiare ce sunt maioritetea tierii,
— si din nisce vorbe obscure ale atentului as-
cultatoriu dlui deputatu Vilelmú Tóth, ce le-a
pronunsiatu la alegéri despre diferinti'a con-
fesiunala, precum si din acea dechiaratiune
a lui cá densulu si din punctulu de vedera alu
nationalitatii ar dori cá si la organisatiunea co-
mitatelor se se introduce centralisatiunea, si la
amplottati de administratiune denumirea minis-
teriala, — m'am convinsu deplinu, cá de va
se devina lege acestu proieptu si de va intrá
in viétia, natiunile nemagiare vor suferi sca-
dere mai multa — cáci am vediutu, On. casa!
la denumirile facute cu ocaziunea intrarii in
activitate a legii scolastice, precum si a legii
referitória la judetiulu supremu, cá ce mare
nedreptate si neresseptare s'a intemplatú cu
natiunile nemagiare, si mai alesu cu natiunea
romana. — S'ar poté, On. casa! fórté multe
spune despre aceste denumiri, precum si despre
persónele denumite, inse nu voiescu se facu
abusu de paciinti'a si atentiunea On. case, deci
amintescu numai aceea, cá la denumirea in-

spectoriloru scolari, romanii sunt representati
fórté tristu si cu privire le numerulu poporu-
lii, neproportionatu si nedreptu, — cu refe-
rintia la denumirile facute la judetieledé supe-
riorie scimu, cá la tribunalulu de casatiune
neci unu romanu nu s'a aplicatu, — la ta-
bul'a regéseca unde e numeru mare de ofici-
anti, luandu la olalta judecatorii, concipientii
si oficiantii de administratiune, de totulu si in
suma rotunda e aplicatu unulu, di unu romanu;
la Ministeriulu intregu unde sunt oficianti cu
míle si dnii Ministri o sciu bine si neci n'o
potu negá, cá poporulu romanu amesuratu
numerului si tributulu seu de sange si de
avere ce lu solvesce tierii natiunea romana,
nu e reprezentatu neci dupa dreptate neci dupa
ecuitate; — asié stámu si cu comitii supremi,
cu unu cuventu cu tóte demnitatile si direga-
torieledé alu caror'a personalu se castiga pe ca-
lea denumirii ministeriali. (Strigari din stang'a
estrema: deca e asié, e destulu de reu). Dá,
asié e!

Ba ce e mai multu, de candu o. ministe-
riu a luatú ocarmuirea, de la diferiteledé dicat-
erie e demisiunata cea mai mare parte a bar-
batiloru nostri ce se destingeau ca ómeni
versati in trebile lor si posiedeau incredere
deplina la poporu, si locurile lor sunt pre-
date altor'a, dara nu romaniloru; — si déca
intréba cineva pe puternicii de la guvernú
despre cauza, i se respunde: noi nu cautámu
la natiunalitate ci la capacitate, — romanii
demisiunati din posturile lor, n'au fostu buni
de tréb'a aceea si neci am aflatu alti barbatii
calificati intre romani ca se-i inlocuimú. Inse,
me rogu, tréb'a nu sta asié, ci cu totulu alt-
cum, — adeca o. ministeriu considera la denu-
miri si destituiri tocm'a natiunalitatea, si ast'a
e caus'a cá cei mai buni, mai esperti in afa-
cerile lor si mai populari barbatii ai nostri,
sunt despoiati de demnitatile si oficiele lor,
si cá barbatii romani sunt delaturati la tóte
denumirile, cáci lauda Domnului, avemu bar-
bati destui, calificati pentru ori ce demnitate
séu oficiu, anca si o. ministeriu ar poté aflá cati
trebuie, numai vointia se aiba.

E naturalu ca se fie fórté greu, ma dóra
si cu nepotintia cá cineva se castige unu pro-
cesu ori catu de dreptu atunci, candu in acelu
procesu acuatoriulu e totodata si judecatoriu,
in caus'a nostra inse se aréta tocm'a acestu
casu, cáci candu se destituiescu barbatii nostri
din demnitatile si oficiele lor, atunci o. minis-
teriu i-acusa cu aceea cá n'au calitatile rece-
rute pentru acelu postu si cá nu sunt buni de
tréb'a aceea; aici o. ministeriu apare ca acu-
satoriu, — candu inse e vorb'a de ocuparea
posturilor devenite vacante in urmare de-
stituiriloru, o. ministeriu judeca si aduce sen-
tintia cá intre romani nu se afla neci unu bar-
batu ce ar avé calitatile recerute pentru ocu-
parea postulu aceluia, adeca neci unulu nu e
de tréb'a aceea, aici precum se vede, o. mi-
nisteriu e jude, si asié e fórté naturalu cá
barbatii nostri totdeun'a perdu procesulu.

Din cauzele acestea, nu potu primi proiep-
tulu de lege neci in generalu. (Aprobari in
stang'a estrema.)

Protocolu

Care, in urm'a inaltei ordinatini a Itatii
Sale Dlui Episcopu diecesanu Procopiu Ivaci-
covieiu, dtto. 15. maiu 1869 Nr. 380., s'a lu-
atu in Oradea Mare, la 17. juniu, anulu 1869.
in privinti'a alegerii reprezentantiloru con-
fesiunali, la senatulu scolariu comitatensu, — de
fatia fiindu Pré onoratii Domni Simeonu Bic'a
conducatoriulu adunarei si protopresbiteru
tractualu alu Oradei Mari, Gavriulu Neteu
prot. Luncei; Georgiu Vasileviciu prot. Beiu-
siului; Josifu Marchisiu prot. Beliiului; Petru
Sabo prot. Meziadului; Ambrosiu Marchisiu
prot. Pomeselui; si Ioane Fassie prot. Peste-
siului, dimpreuna cu toti alegatorii din proto-
presbiteratele susnumite.

Constituindu-se adunarea si descoperindu-
se scopulu ei prin o cuventare bine nimerita a
Rss. D. Simeonu Bic'a, numai decatu a luatú
cuventulu D. Ladislau Bordasiu locutoriu in
Lessiu, si lamurindu cá autonomi'a nostra bi-
sericéseca scolara ar fi vatemata prin efectuirea
alegerii reprezentantiloru confesiunali la sena-
tulu scolariu cottensu, — deóráce avemu legi
aduse prin congresulu nostru nationalu bise-
ricescu din Sibiiu, pentru conducerea trebilor

noastre scolare, — au proieptatu ca se nu ne
aditemu la efectuirea alegerii.

Motivulu nealegerii fu si mai bine lamu-
ritu de catra Pré onoratii Domni: Georgiu
Vasileviciu prot. Beiusiului, Petru Sabo prot.
Meziadului, Josifu Marchisiu prot. Beliiului,
Ioane Fassie protopopulu Pestisiului, Teo-
doru Fassie jude cercualu in Beiusiu, Paulu
Fassie jurasoru cottensu in M. Telégdu; inve-
tiatorii: Florianu Niça si Petru Bogdanu, nu
altcum si prin conducatoriulu adunantie, cari
dupa o desbateré indelungata, prin efep-
tuirea alegerii vediendu toti vatemata auto-
nomi'a si nedependenti'a nostra seculara in afa-
cerile scolare confesionale, si delaturatu cu to-
tulu statutulu organicu adusu in congresulu
nostru nationalu bisericescu ténutu la Sibiiu,
pentru cá dupa intrarea in vigóre definitivá a
statutulu organicu, in conducerea trebilor
noastre scolare confesionale, nu potu cunósce
de competinte altu corpu afara de senatulu
eparchialu scolariu confesionalu, prescriu in
§. 8. din regulamentulu adusu in congresulu
dela Sibiiu, — in urmare au propusu, a nu ne
admité la alegerea reprezentantiloru de sub
intrebare.

Dupace propunerea acést'a s'a primitu de
alegatorii cu unanimitate, conducatoriulu face
intrebare, cá cine s'ar aflá partinindu alege-
rea? — la care intrebare ne primindu res-
punsu,

Sau decisu:

1. Cá la alegerea care prin cerculariulu
susamintitu a Itatei Sale Dlui Episcopu die-
cesanu ni se prescrie a jo face in sensulu ar-
ticululu de lege 38. din anulu 1868, — nu ne po-
temu admite, cáci acésta lege e numai pentru
scólele statului, pre candu scólele noastre tóte
sunt confesionale, de caracteru nationalu, care
prin sudórea nostra sunt intemeiate de noi, stau
sivor stá sub priveghiarea superioritatei nostre
bisericesci, a careia autonomia si nedependin-
tia e nascuta de o data cu noi; nu potemu
efectuá alegerea cu atat'a mai vertosu, cáci
din principulu suslamuritu, congresulu nostru
nationalu bisericescu a protestatu, in contra
legii amintite, anca atunci, candu éra depusa
pe mé's'a dietei ca proieptu, — si ca unu corpu
competinte de a censurá trebile nostre sco-
lare, — congresulu cu invoierea Maestatei ni-a
adusu legi, adeca statutulu organicu, care de
locu dupa publicarea formale intra in vigóre
definitiva pentru noi.

2. Ca comisiunea alésa de adunare in
persónele Pré onoratiiloru Domni: Simeonu
Bic'a protopopulu Oradei-Mari si preside con-
sistorialu, Georgiu Vasileviciu prot. Beiusiu-
lui, Georgiu Borha jude prim. cottensu in Be-
iusiu, si Teodoru Lazaru advocatu in Oradea-
Mare, se elaboreze si substérna in numele
adunantie o rogare la Ministrulu de cultu si
instructiune publica, pentru medilocirea ur-
ginte a statutulu organicu, dupa care vom
direge trebile nostre scolare confesionale.

3. Ca Itatea Sa D. Episcopu diecesanu
se se róge protocolarminte, se binevoiesca a
conchiamá catu mai uginte unu sinodu epar-
chialu, in care pe bas'a §. lui 8. din regula-
mentulu pentru organisarea trebilor scolas-
tice fundationale, se se aléga unu sinodu sco-
lariu pentru conducerea trebilor nostre sco-
lare confesionale.

Dupa tóte acestea, conducatoriulu dechi-
arandu adunarea de inchisa, alegatorii, intre
strigari de: „se traiéseca Maestatea Sa Impe-
ratulu“, „se traiéseca conducatorii nostri“, —
s'au indepartatu, si protocolulu s'a inchisu si
subscriu. —

Datu ca mai susu.

Simeonu Bica m. p. conducatoriulu
alegerii. — Josifu Vess'a m. p. not. substit.

Varietati.

— Poesie de J. C. Dragescu. In 15 l. c. se
va publicá in Turinu (Italia) o coleptiune de
poezii ilustrate de unu celebru artistu italianu.
Doritorii de a-si procurá asta publicatiune,
se vor adresá catra autorulu (Piazza Lag-
range n. 2.) celu multu pana in 15 Iuliu a. c.
Pretulu 1 fl. v. a. editiunea ilustrata 2 fl. v. a.
— Provocare. Toti acei domni, cari au
primitu de la subscrisulu spre vendiare por-
trete de ale poetulu nostru Andrei Muresianu
sunt rogati a-mi trimite banii ori a-mi retri-
miti portretele. Ioaniciu Miculescu, preotu
romanu in Pesta (Alte Post-Gasse Nr. 1).